

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Schefferi Argentoratensis De Re Vehiculari
Veterum Libri Duo**

Scheffer, Johannes

Francofurti, 1671

Cap. XIX. De Plastro.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13156

DE RE VEHICULARI,

ferebant peregrinantes. Talia memorat, quæ petebant Mantuam, item Brixium auctor sëpe nominatus carminis de Sabino.

*Neg ullius volantis impetum cisi
Ne quis se præterire, sive Mantuam
Opus foret volare, sive Brixium.*

Quinimo per Galliam illam universam isto genere fecisse iter videntur, quæ vocatur Cisalpina. Unde item:

*Cremona frigida, & lutoſa Gallia
Tibi hæc fuisse, & eſſe cognitissima
Ait Sabinus, ultima ex origine.*

Atq; hæc opinor cauſa est, cur Scaliger in Notis ad hunc locum: *Cisum proprium fuit Gallie Cisalpineæ vehiculum.* Item cur Quintilianus lib. I. c. 5. Catullum dixerit ploxeni vocabulum invenisse circa Padum. *Catullus, inquit, ploxenum circa Padum invenit.* Ubi invenit nō significat ex cogitavit, sed cum in usu ibi esset, primum audiuit, primum ibi didicit. Ethæc quidem de cifio.

Cap. XIX.

De Plauſtro.

Plauſtrum unde. Varro, Vossius, & Scaliger refutantur. Plautum quid. ἀπαζη. Varro corrigitur. Hamaxa. In plauſtro rotæ duæ. ἀπαζα τετράνυχα, εξάνυχα. Plauſtra majora. Rotæ. Plauſtrorum tympana. Quomodo pellucida plauſtra. Plauſtra tecta. Iustini lectio defensa. Versio Hippocratis rejecta, ipſe expositus. Quædam plauſtra tecta ex parte. Μέροις εἰσερασμένοι. Pollux emendatur. Carpenta pro plauſtris. Convolvere carpenta. Ammianus exponit. In plauſtris lecti. ἀπαζα τετράνυχα. Erasmus notatur. Boves ad ea juncti, vel muli. ἀπλων de plauſtro, & quare juncti etiam asini. Semper fere bini. ὄντα ποδες. οὐδὲ. Uſus plauſtrorum ad onera in agris. Vehiculum vulgatum uſu. Curtij lectio vetus defensa. Vulcanij versio Ammiani rejecta. Currus pro plauſtro. Vina in plauſtris, & oleum, & lapides. Spartanus explicatur. Plauſtra onusta urbem ingredi prohibita. In plauſtris columnæ lapideæ, arboreæq;. Gementia, stridentia plauſtra. Gravia, onusta, inania, vacua. In plauſtris sarcinae militares. Vehicula cohortis. Ar-

ma

main sarcinis. Curtius explicatur. Balistæ in plaustris. Rigaltius notatur. Plaustra peditibus præcipue serviebant. Naves in plaustris. Quandog, & homines. Vehere, ire plaustro, junctis bobus. Boves, multi juncti. Columella explicatur. Vulcanij versio Arriani rejicitur.

ADid genus, quod in structum rotis est duabus, plaustrum quoque referendum. Id Varro putat dictum, quod in eo cuncta sint palam, atq; cerni possint, quæ vehuntur. Ita namq; ait lib. IV. de LL. *Plaustrum ab eo, quod non, ut in his, quæ supra dixi (arceris) sed ex omni parte palam est, quæ in eo vehuntur, quod perludent lapides, asères, tignum.* Existimavit igitur, quantum intelligo, plaustrum esse dictum veluti plaustrum. Sed repugnat, quod non plaustrum modo dixerint veteres, verum quoq; plostrum. Cato sic frequenter inde R.R. ut c. 3. *Vendant lanam, pelles, plostrum vetus. c. 5. Tarram cariosam caveto ne ares, neve plostrum, neve pecus impellas.* Et sic locis aliis. Neq; aliter solebat Fl. Vespasianus, improbante licet Floro, forsan ipsa ista motus ratione, quod deductum vocabulum à palam existimaret. Sveton. c. 22. *Mensorium Florum consularem, admonitus ab eo plaustra potius, quam plostra dicenda, die postera Flaurum salutavit.* Apparet, Vespasianum improbasse hanc sententiam, & excepsisse risu. Ac profecto invenimus ipsum Tullium scripsisse plostrum. Ut in III. Ver. *Omnia ex fanis, ex locis publicis, palam spe-ctantibus omnibus, plostris eventa asportataq; esse.* Prætulit & Probus ad Horatij lib. II. Sat. 3. Confirmat quoq; factum ex plostro, plostel-lum, quod plaustellum nusquam legitur. Jam vero plostrum à palam non potest derivari, unde liquet, haud probari posse sententiam Varronis. Audiamus Isidorum: is de plaustro ita sentit: *Dictum plaustrum quia volvitur, quasi dicas (ita scribo, non dicat) pilastrum.* Sed non video, quomodo illud pilastrum indicet, quod volvatur. Vossius existimat respexisse pilam, id est, sphæram. Verum pila etiam, rotunditatem quidem monstrat, motum vero ac volutionem non monstrat. Forte magis respexit Græcum πολεῖδη, sed sic re-tius plaustrum scripsisset. Deniq; volvuntur etiam reliqua vehicula, ut vix dari possit ratio, cur in solo plaustro voluerint attendere. Adfert quoq; Scaliger sententiam, nam vel à palando id est

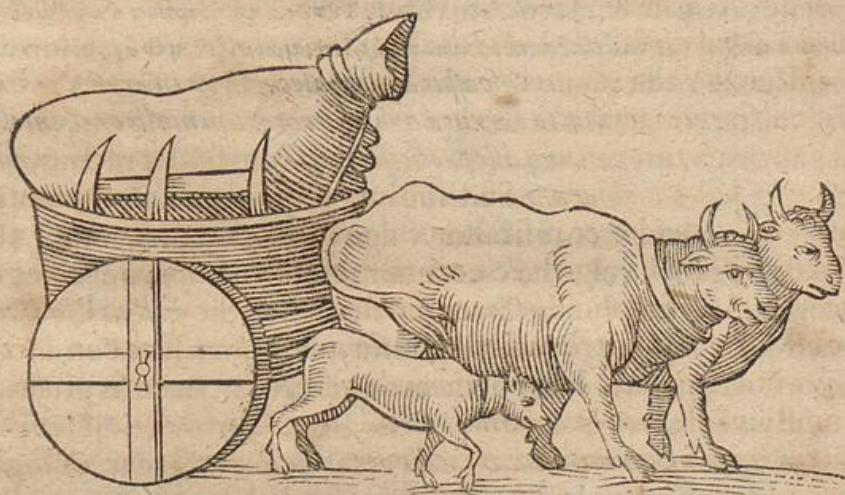
hh 2

exten-

extendendo ait dictum, vel à plaudenda terra, quam posteriorem derivationem etiam Vossius amplectitur. Nobis plastrum dici à plauto videtur, quia vehiculum fuit latum, id est, non in ambitum structum tabulis, aut cum sella superne, verum planum. Plautum enim apud veteres seu plotum, quod latum est & planum, à πλατύ, quomodo & Germani, Belgæ, alijq; platt usurpant. Ita Plauti dicti canes. Festus: *Plauti appellantur canes, quorum aures languidae sunt & flaccidae, ut latius videantur patere.* Ita plauti homines cum planis latisq; pedibus. Festus idem: *Ploti appellati sunt Umbri, pedibus planis quod essent.* Ab hoc plauto ergo sive ploto, plastrum est & plostrum. Graeci appellantur ἄμαξα. Philoxenus: *Plastrum, ἄμαξα.* & paulo post: *Plostrum, ἄμαξα.* Varro de L.L. Septem stellas Graec, ut Homerus, vocant ἄμαξα, nostri boves & triones. Et plastrum appellatum, à parte totum, ut multa. Ita lego, & distingo, non, ut habent vulgo: ut Homerus vocat. Hyginus: *Majorem arctum complures plastro similem dixerunt, & ἄμαξα Graece appellantur.* Idem colligas ex scriptorum locis aliis. Ut cum Livius de L. Albinus pietate ita scribit lib. V. c. 4. *In eo clivo eas cum L. Albinus de plebe Romana homo conspexisset, plastro conjugem ac liberos vehens, &c.* Plutarchus hoc sic reddidit in Camillo. Ενταῦθα Λέυκι οἱ Αλβῖνοι, ἀνὴρ Σημοτός, εὐτὸς φεύγοντες τένυντι πισταχὴ γράμμα μετὰ χρυσάτων αναγραφών ἐφ ἄμαξην ὑπεριζεν. Vocat ἄμαξα, quod Livius plastrum. Et fuisse plastrum firmat Florus lib. I. c. 13. *Lucius Albinus, ait, depositis uxore & liberis, virginis in plastro recepit.* Idem facit Valerius Maximus lib. I. c. 1. cum L. Albinus plastro conjugem & liberos vehens eas adspexisset. Ita quando idem Valerius lib. II. de tibicinibus, qui concesserant Tibur, nec reverti volebant: *mero somnoq; sopitos, plastris in urbem devehendos curarunt:* hoc sic explicat in Quæstionibus Romanis Plutarchus: Περιαγαγὼ τὰς ἄμαξας & σωματικὰς ἀντρές διὰ τὸν εἰρηνήτην, εἰδαθεντείς πώματα γαγὼν ἀπανταχεῖσθαι. Etiam Latine hamaxas Capitolinus usurpavit in Maximinis. c. 6. *Iam illa prope in vulgi ore sunt posita, quod hamaxas manibus attraheret.* Habuit autem plastrum, ut de specie nunc ejus dicam, rotas duas. Ita clare Isidorus: *Plastrum vehiculum duarum rotarum, quibus onera deferunt.* Idem docent

doceat monumenta vetera, quæ mox adferemus. Omnia nobis exhibent plausta cum duabus rotis, nec cum pluribus. Sed videatur obstare, quod dicatur plastrum esse simile syderi, septentriones alias vocato. Gellius lib. II. c. 21. *Hoc sidus, quod à figura posituraq. ipsa quia simile plastrum videtur, antiqui Græcorum ἀμάξια dixerunt.* Si est inter plastrum sidusq; similitudo, non video, quomodo non plastrum rotas quatuor habuerit. Constat namq; ex stellis septem, quarum duæ tresve antecedunt recta serie, ut boves, quatuor per quadratam dispositæ figuram, plastrum exhibit cum rotis quatuor. Adde, quod apud Strabonem lib. XV. memoretur ἀμάξια τεράνυλοι expreſſe: Atq; ita & Herodotus lib. I. τέττας δὲ τεχοδωτῶν ὑδάτη πελμαῖς τοιλαῖς κόρτα ἀμάξια τεράνυλοι, οὐδένειας κομίζεσσαι εἰς ἀργυρέοισι ἀγρεῖσι. Vertit Valla: *Cujus Choaspes aquam decoctā & in argentea vasa diffusam ferentes permulta carruca quatuor rotarum mulis trahentibus assidue comitantur, quo cum ille proficiscitur.* Cum fuisse rectius, multa plasta quatuor rotarum. Sed hoc ipsum, quod uterq; nominatim vocat τεράνυλος, docet, nisi fallor, vulgo plastrum rotas quatuor non habuisse. Nam si vulgo hæc eorum fuisse structura, potuisset ea intelligi vel ex simplici ἀμάξει compellatione. Sic ἀμάξεις ἔξανύλος, hoc est plastrum cum rotis sex leguntur, nec tamen hæc communis eorum fuit structura. Hippocrates de aëre, ubi agit de Scytharum ratione vivēdi: *αἱ δὲ ἀμάξαι εἰσὶν αἱ μετελάχιστοι τελεάνυλοι, αἱ δὲ ἔξανύλοι.* Plastrum vero eorum minimum rotis quatuor, quadam quoq; sex sunt instructa. Habes ecce plastrum cum rotis sex, habes cum rotis quatuor, quod genus ait minimum fuisse apud Scythes. Cur hoc addit? cur dicit, minimum rotas habuisse quatuor, si semper quatuor, nec pauciores habuere? Quare opus est, ut vel ex hoc loco discamus, illud genus cum rotis quatuor apud Scythes solos minimum fuisse, idq; cōtra consuetudinem vulgarem, secundum quam plastrum habuere rotas duas. Que habuere quatuor, ea non jam plastrum communiter appellabantur, sed cum addito, *majora.* Sic enim ad differentiam communium appellat Cato de R. R. c. 11. ubi ad villam instructam requirit *plastrum majora III.* Erant autem rotæ ille non quales vulgo ceteris in vehiculis cum radiis modioloque, verum ex conjunctis inter se tabulis ligneis contextæ, quales *tympana*

nominabantur, & à nobis alibi exposita sunt satis clare. Probus ad Virgilij Georg.I. *Plaustra sunt vehicula, quorum rotæ non sunt radiatae, sed tympana coherentia axi, & juncta cantho ferreo. Axis autem cum rota volvit, nam rotæ circa ejusdem cardinem adhibentur.* Id quod incumbabat rotis, vel erat tabulæ instar latum, vel craticulæ, Græceq; vel πλαυστόν dicebatur, vel ἐχάρη, sicut alibi ostendi, unde quoq; plaustrum nominatum. Quod si quid imponebatur, de quo metus esset, ne decideret, à lateribus addebantur ex bacillis paucis unctæ machinæ, instar scalarum, ut & Germani **Leiter** appellare olent. En tibi effigiem, quæ rem omnem declareret.

Habes hic plaustum cum tympanis, & super plaustum, cupam, in qua culleus, qui ne excideret, munitur utrinq; scalis seu machinula, quam dixi. Nam ligna tria à cupa surgentia, quæ superne continentur ligno transverse per ea decurrente, machinulam dictam repræsentant. Atq; hoc est, quod respiciebat Varro, ubi agit de plaustri appellatione, quando palam esse in eo dixit *omnia quæ vehuntur, & perlucere lapides, afferes, tignum.* Perludent scilicet per scalas istas, utrinq; positas à lateribus ad continendum onus, sicuti in culleo videmus. Aliquando tamen plausta tegebantur cum à lateribus, tum superne. Plutarchus in *Quæstionibus Romanis*, ubi explicat historiam tibicinum Romanum ab exilio revocatorum:

Σωτ-

Σωέπεισε τὸς αὐλῆς ἀναθάντας ἐφ' ἀμάξας δέρρεις κύκλῳ πεπαλυτομένας.
 Persuasit tibicinibus, ut plaustra circumquag, pellibus obiecta consen-
 dant. Ubi nota, pellibus sive coriis contegi confyevisse. Atq; sic de
 plaustris Scytharum Justinus lib. II. c. 2. *Vxores liberosq; secū in plau-
 stris vehunt, quibus coriis, imbrium hyemisq; causa tectis pro domibus
 utuntur.* Mallet summus vir, Matthias Berneggerus legere *corticibus*
 pro coriis, quoniā sic tecta leguntur apud Ammianum, ut mox
 indicabo. Verum ego nihil censeo mutandū, cum de coriis confir-
 ment alij quoq; Quos inter est Cinnamus, qui Historiarum lib. I. de
 iisdem Scythis: *Plaustris se circumdederunt, quæ bovillis intecta pelli-
 bus sive coriis superne (Boeiois ἀνωθεν σύρσαις περιλαβόντες) & apte inter se
 connexa conjuges liberosq; eorum impositas habebant. Scilicet non fuit
 eadem apud omnes ratio. Ideo Hippocrates commemorat, qui nō
 coriis, ac ne corticibus quidem, verum coactilibus habebat tecta.*
 Verba ejus extant in libro de Aëre, ubi loquitur de Scythis & eorū
 moribus: *ἄντας δὲ (ἀμάξας) πιλοῖς πεπιπόργη μὲν αἴστοι. εἰσὶ δὲ τείχυασμέναι
 ὥστε δικήματα τὰ μὲν ἀπλᾶ, τὰ δὲ διπλᾶ. Ταῦτα δὲ σεβά πρὸς ὁδῶν & πρὸς χιονῶν,
 καὶ πρὸς τὰ πνεύματα. Vertunt: *Hi (currus) insuper coactilibus ex lana cras-
 sa compactis sunt obducti, & ad instar domorum fabrefacti, alij quidem
 simplici, alij etiam triplici tabulato, ipsiq; in angustum coactati adver-
 sus omnes aquarum, nivis ac ventorum injurias. In qua interpretatio-
 ne nihil sani est, nec quod exponat mentē auctoris. Loquitur is de
 coactilibus, hæc coactilia dicit ea forma fuisse plaustris imposta, ut
 præferrent ædium speciem. Et fuisse quædam simplicia, quædam
 duplia, tamq; densa & cōstipata, ut nec aqua nec ventus, nec quid-
 quam aliud posset penetrare. At interpres accepit de curribus, &
 in iis finxit nobis nescio quæ tabulata, etiam triplicia, de quibus au-
 tor nullum verbum. Hoc tantum vult, si quæ ex coactilibus minus
 visa essent densa, duplasse, ac locounius imposuisse duo, quo re-
 etius excluderetur aqua pluvia, vētus, & id genus. Facit quoq; cur-
 rus arctates in angustū interpres, contra omnes cœli injurias, quod
 qua ratione dictum sit, nemo non intelligit. Habebant ergo Scythes
 alij ex coriis, alij ex coactilibus tecta sua plaustra. Habebant quoq;
 aliqui ex corticibus arborum: erantq; hi præsertim Alani & Costo-
 bocæ.**

bocæ, de quibus hoc testatur Ammianus lib. XXII, ubi ait: *Vilesq; supellec̄tiles plaustri impositæ sunt corticibus tectis.* Item lib. XXXI, de ijsdem Alanis: *Nec enim illa sunt eis tuguria, aut versandi vomeris curæ, sed carne & copia vietitant latit̄is, plaustris supersidentes, quæ operimentis curvatis corticum per solitudines conficiunt.* Atq; hæc de tectis plaustrorum Scythicorum. Legimus & plausta tecta ciliciis. Ita namq; habet Mauritius noster cap. 8. Strateg. per. 18, Εναστην δε αὐλῶν (ἀναζήν δεῖ) μὴ μηδέ τὸ ὅπισθεν μέρος θονεταισθαι. *Quodlibet autem eorum (plaustrorum) cilicio à posteriore parte debet esse tectum.* Quo ex loco annotabimus, plausta non semper integra, sed ex parte tantum fuisse opera, ea nempe, quæ posterior est. Atq; hæc videtur pars, quæ Polluci μέρος ιστεγασμένον, quando ait lib. X. c. 12. Καὶ Ξενοφῶν δὲ τὸ τῆς πατερίας, τὸ ἐστεγασμένον μέρος τῆς ἀμάξης ὑποσημαίνων, εἴφη Κατέκλιναν, κατεκλινάντας τὸ συνηλίκον. Sic editi, sed legendum est, κατέκλιναν & κατεκλινάντας, vel, ut habet ipse Xenophon κατεκλινάντες κατεκλινάντας: nec τὸ συνηλίκον, verum τὸ συνηλίκον. Non enim operuerunt τὸ συνηλίκον, sed τὸ συνηλίκον Πάνθεον. Versio deniq; sic formanda: *Et Xenophon in Pædia cooptam plaustri partem intelligens, inquit, reclinarunt eam, & operuerunt tabernaculo.* Gualtherius: *Decubuerunt, & cooperuerunt scenā,* quod videbis esse nihil, si contuleris Xenophontem ipsum. Quanquam eo loco Xenophon nō de plaustro seu ἀμάξῃ, sed ἀπλύν loquatur. Quæ Polluci ἀμάξῃ, quod hæc inter se nonnunquam miscerentur. Plane sicut & carpenta nuncupata, quæ sunt plausta, maxime si essent tecta. Quomodo Ammianus de plaustris Scythicis loco supralaudato: *vilesq; supellec̄tiles plaustris impositæ sunt corticibus tectis, & cum placuerit, sine obstaculo migrant, eadem carpenta, quo libuerit, convolventes.* Vocat carpenta, quæ ante nominavit plausta, caue dicit convolvere, non, quod volvantur in unum, sicut pannus aut charta convolvitur, aut sic convolvantur coria, quibus tecta sunt, sed quod volvantur rotis, quando incedunt, iterque faciunt. Est enim hic plausta convolvere vel carpenta, quod verba simplici effertur volvere, quomodo Virgilius quoq; usurpavit aliquibi volventia plausta, qualia Servio, quæ volvuntur, dicunturque Scytha convolvere carpenta, quādo promovent ope jumentorum.

Ali-

Aliquando & aperta plaustra voce carpentorum veniunt. Quomodo carpenta stiroris usurpata Palladio, pro plaustris, sicut alibi monstravi. Atq; talia Vegetij carpenta lib. II. c. 25. Item decem onagri, hoc est, singuli per singulas cohortes in carpentis bobus portantur armati. Hic carpenta, plausta esse, nemo dubitabit. Constat quippe, cuncta ista plaustris in exercitu conservisse vehi. Neq; alia, opinor, causa est, cur carpenta generali ὀχημάτων voce redditā in Glossis videamus, nisi quia sēpe signant plausta. Observamus quoq; lectos in plaustris, verum solis Scythicis, quia in his habitabant. Lucianus in Toxari. Χευσας γε φιάλας ἐλέγετο ἔχειν δένα, καὶ αμάξες τελεγανθίνες ὡς δόνοντα. Vertit Erasmus: *Aureas phialas se dicebat habere decem, præterea currus quaternis sed libus octoginta.* Verum πλίννιus ledile significare alibi non observatum est, & occurrit εξάντης, τείλης, ac id genus, semper in intuitu ad lectos. Quare αμάξα τελεγανθίνες tale plaustrum potius, in quo lecti quatuor. Quale apud Scythes hominum ditiorum fuisse videtur, credo quod esset latius & spacioius, & plures simul caperet. Quanquam fatear, ambigere non nihil me de lectione ista, optareque, ut de ea codices vetusti consulantur. Porro plausta communissime adjunctos habuere boves, fuitq; ista vetustissima consuetudo, Mosi quoq; memorata Numer. VII. Epigramma vetus in descriptione amnis congelati:

Plausta boves ducunt, quare mis acta carina est.

Virgilius lib. II. Geor.

-- *Nec ullo ex aquore cernes*

Plura domum tardis decedere plausta juvencis.

Aliquando tamen mulos etiam in plaustris habuere. Inde namq; Catō de R.R.c.62. *Quot jugaboum, mulorum, asinorum habebis, totidem plastram esse oportet.* Et Homerus sic loquentem facit Nestorem Iliad. H.

Αὐτοὶ δὲ ἀγρόμενοι κυκλήσομεν ἐν θάσει νεργατῶν

Βιστὶ Κηφισόνος τούτῳ --

Ipsi vero congregati advehamus huc cadaver ab obus & mulis. Ubi optimus interpres vetus: *κυκλήσομεν, ἐφ' αμάξων δισομεν.* κύκλα γδ̄ οἱ τεροχοι.

ii

Docet,

Docet, hoc advehī de plaistris intelligendum esse, quod confirmat versus, qui post sequitur:

Δάκρυα θεριὰ χέοντες αἱ μαζῶν ἐπάειραν.

Lachrymas calidas fundentes plaistris imposuerunt. Habuerunt igitur in plaistris genus utrumq; mulos inquam æque, ac boves, etiam Homero teste. Hinc fortassis Plutarchus in de Consolatione ad Apollonium, ubi narrat historiam de Cleobi & Bitone: Τῶν ἑλκότων τὸν ἀπλύννην ἡμίονων ὑστεριτάτων, Εἰ τοις ὥρας ἐπειγόντος, τέτες ὑποδιωτας ὑπὸ τὴν ἀπίνην, ἀγανακτεῖσθαι τὸν ματέρα. Currui, quo vecta est iplorum mater, malas tribuit, cum omnium consensu fuerit plastrum. Hyginus fab. 254. Gleops & Bitias pro bobus sub jugo se junxerunt, & ad fanum sacra, & matrem Cidippen in plaistro duxerunt. Et sic alij. Ipse Herodotus, unde cæteri hauserunt lib.I. Οἱ δέ σφι βόες ἐν τῇ ἀγρῷ εἰπαρεγίνονται ἐν ὥρῃ. ἐκκλησίονεστὸν τῆς ὥρης οἱ νεωτεροι, ὑποδιωτας αὐτοὶ ὑπὸ τὴν ζεύς λιωτῆλον τὸν ἀμαζῶν. Boves vero non præsto erant ex agro ad horum, tunc juvenes exclusi tempore jugum ipsi subeuntes plastrum pertraxerunt. Plastrum omnes faciunt & ἀμαζῶν; Plutarchus nominat ἀπλύννην, quia mulas ei tribuit. Sic Lucianus in Charonte, agens de eadem re; ἐπεὶ τὸν ματέρα ὑποδιωτας, εἴλουσαν ἐπὶ τῆς ἀπίνης. Apenen nominat, seu vehiculum mulare, quod revera fuit plastrum. Ideo & bobus tractum Herodotus & Hyginus tradidere. Pausanias in Corinthiacis: Πλαστοὶ δέ εἰσιν ἐπειγασμένοι λιθῷ Κλέοβις καὶ Βίτων, αὐτοὶ τε ἐλκοῦσθαι τὸν ἀμαζῶν. Prope sunt in lapide sculpti Cleobis & Biton, qui trahunt ipsi plastrum. Plastrum nominat, ut reliqui. Plutarchus atq; Lucianus appellant ἀπλύννην, vel quod in plastro interdum essent muli, vel quod pro plastro interdum usurparetur ἀπλύνην, apud Græcos, sicut apud Latinos carpentum. Ita colligas ex Smyrnæo, qui propterea & boves jungit ad ἀπλύννην. Verba extant lib.VI.

Ως δέ οὖτις ὑπὸ ζεύς λιθοῖς βόες μέγα κενηπωτας
Διεραθέντες ἐρύσωσι πρόσω μεμιωτας ἀπλύνην.

Et cum boves jugo subditi valdeq; laborantes ligneum porro nitendo plastrum trahunt. Sic exponunt viri doctissimi, quoniam aperte ibi sermo est de plastro. Prætermulas vero ac boves leguntur & asini in plaistris. Liquet ex superiori loco Catonis, in quo, quot

Jug. a.

juga asinorum quis habuerit, *tot plostra* dicit etiam requiri. Sed & cap. ii. ejusdem operis hac de caussa nominat *plostrarios*. Nam post cætera requiri ait ad vineam *asinos plostrarios duos*. Numerus jumentorum istiusmodi solennis binarius fuit. Ita legitur jam olim 1. Sam. 6. 7. *Facite plaustrum novum unum, & duas vaccas foetas, quibus non est impostum jugum, jungite in plaustro.* Possuntq; addi, quæ habentur Numer. VII, 3. & seq. Ex eadem caussa Scythis sunt *ποντίωδες*, id est octo pedum homines qui plaustrum possident, ac sic circa in honore habentur, ut est apud Lucianum in Dial. Scytha. Τέτο δὲ ιγέται, ait explicans eam vocem, οἱ εἰς δύο βοῦν διαστήλω εἴναι καὶ αὐτός μάς. Significat hoc esse aliquem dominum duorum boum atq; plaustri. Sed & monumenta vetera convenient, plaustraq; in superioribus adducta nobis. Habuerunt tamen quatuor, imo sex interdum Scythæ. Quod jure credimus Hippocrati, qui sic habet loco alibi laudato: τὰς δὲ ἀμάξας ἐλέυσοι ζεύγεα τὰς μὲν δύο, τὰς δὲ τρία τετρά. Plaustra trahunt alia quidem duo, alia vero tria boum paria. Ubi annotandum, quod duo & tria nominet ζεύγεα, hoc est juga. Ostendit hoc enim, singula paria fuisse jugata, id est sua habuisse juga. Unde sequitur, adjuncta fuisse non æquali fronte, sed alia post alia, primo unum jugum boum, ante hoc aliud, & ante hoc rursus aliud, sicut hodie cum equis nostris est receptum. Sed hoc proprium & peculiare fuit Scytharum. Vulgo plaustra duo tantum boves trahebant. Nec in mulis asinisve credo aliter rem habuisse. Cato sane supra: *Quot juga boum, mulorum, asinorum habebis, totidem plostra esse oportet.* Erant ergo singula ut boum, ita mulorum asinorumque juga, ad plostra singula. Jugum autem per est, & de duobus usurpatus, quod est notum, & colligitur à ζυγός, unde Latini formarunt. Etymologus: ΖΥΓΟΣ τὸ δύο ἄγειν, δυαγός, καὶ εἰς συνοῦν, δυγός καὶ ζυγός. Ait, Zyon sic esse dictum, quia duo sunt in eo. Jugum ergo notat duos. Quod proinde mulos quoq; ad plaustra habuere. Ac sic docent veteres picturæ seu imagines columnæ Trajani. Plaustra exhibent cum mulis duobus. Usus communis plaustrorum fuit, ut perferrentur iis onera. Isidorus: *Plaustrum vehiculum duarum rotarum, quibus onera deferuntur.* Pollux

lib. X. c. 12. hoc genus nominavit ὁ χάριτα τηνεαφόρα. Fiebat hoc autem vel in pace, vel in bello. Atq; pacis quidem tempore vel in agris hoc fiebat, vel in urbe. In agris usus plaustorum fuit frequen-
tissimus. Iccirco inter instrumenta rustica ubique memorantur.
Pollux lib. X. c. 29. Τῶν ἐν ἀγρῷ σπενῶν τὰ ἀναγνάσαι, ἀποργα, ἀρέταις μέρην
ἀμάξαι. Agrestium instrumentorum necessaria sunt, aratra, & aratri
partes & plausta. Ita Cato in olero instructo requirit plostra majo-
raria c. 10. de R. R. In vinea instructa plostra duo c. 11. ejusdem libri.
Et quoniam inter instrumenta rustica, iccirco Varro lib. I. R. R. c. 13
Faciendum etiam plaustris, accatero instrumento omni, quibus cælum
pluvium inimicum, in cohorte ut satis magna sint tecta. Manifeste nu-
merat inter instrumentum agrorum. Curtius propterea vehicu-
lum vocavit vulgatum usu. Sic enim ait lib. III. c. 1. Vehiculum, quo
Gordium Midæ patrem vectum esse constabat, adspexit, cultu haud sane
à vilioribus vulgatisq; usu abhorrens. Corrigunt, vulgatisq; usus,
quod non placet, quoniam illud que conjungit elegantius viliori-
bus & vulgatis, quam vilioribus & vulgati. Præterea id quod ha-
bent libri magis ostendit usus frequentiam, indeq; notitiam vehi-
culi vulgarem, quam si altero modo legamus. Cæterum fuisse
plaustum id vehiculum cum alia ostendunt, tum disertim testa-
tur Justinus lib. XI. c. 7. Querentibus de persona regis, jubentur
eum regem observare quem reversi primum in templum Iovis eunt
plausto reperissent. Obviam illis Gordius fuit, statimq; eum regem
consalutant. Ille plaustum, quo vehenti regnum delatum erat, in tem-
plo Iovis positum, majestati regiæ consecravit. Et paucis interje-
ctis: Alexander capta urbe cum in templum Iovis venisset jugum
plaustri requisivit. Semper plaustum vocat. Quomodo & Ar-
rianus ἀμάξαν. Verba ejus lib. II. de eadem re: καὶ φίλαρην αὐ-
τοῖς χρησμὸν, ὅτι ἀμάξα ἀξέι αὐτοῖς βασιλέα. Perperam Vulcanius:
Eos oraculo monitas fuisse, currum iis regem allaturum esse. ἀμάξα
non currus est, sed plaustum. Currum ἀμάξα nominarunt. Atq; ita
Arrianus in sequentibus: Semper vocat ἀμάξαν, quod Vulcanius
semper currum reddidit. Parū commodè, nisi currum de vehiculo
quocunq; ac sic plausto etiam accipiamus. Quomodo & Cicero.

Tuscu-

Tusculana I. ubi Cleobis historiam commemorat, vocavit currum quod est plastrum aliis. Cum, inquit, illam ad solenne & statum sacrificium curru vehi jus esset, juvenes iij ad jugum accesserunt. Ita sacerdos ad vecta infanum, cum currus esset ductus a filiis. Nam αὐαξα est etiam Plutarcho vita Alexandri: τὸν θρυλλεμένην ἀμάξαν εἶδεν (Αλέξανδρο) φλοιῷ προσετεῖς ἐνθεδεμένην. Porro plastrum usus magnus, forsitan & primus est in agris ad vehenda frumenta. Unde illud Virgilij II. Georg. ---- Non ullo ex aquore cernas

Plura domum tardis decedere plastrum juvenis.

Ubi aquor ager est frumentis aut segete abundans. Paricaussa sunt, qui Græcè dictam putant αὐαξαν. Eustathius Iliad. M. ubi ait, qvostdam αὐαξαν vocare, διότι καὶ δύο τε αὐτοῦ αἴγεν ἐπομολογεῖται μᾶλα τινας quoniam a quibusdam derivatur ab eo, quod messem vehat, qvæ Græcis αὐαξαν. Deinde sterCUS eis vehere solebant. Dixi supra, ubi de Arcadibus duobus egi, & carpentum dici a Palladio ostendi. Et hæc causa, qvarc sordidum vocarit plastrum lib. I. Valerius Maximus, c. i. ubi de L. Furio, Vestales in artem vehente: Quare agreste illud & sordidum plastrum tempestive capax cuiuslibet fulgentissimi triumphalis currus vel aquavit gloriam, vel antecessit. Serviebat quoque aliis negotiis ruri, qvod est notum. Iisdem plastris deportabant ex agris in urbem res venales venditasqve. Hujus generis memorantur vina. Hyginus de Icario & Erigone, fab. 130. Liber Pater ad Icarium & Erigonem in hospitium liberale de venit, iis utrem plenum vini muneris dedit, jussitque, ut in reliquias terras propagarent. Icarius plastrum oneratum cum Erigone filia & cane Mera in terram Atticam ad pastores devenit. Habes hic plastrum utre vini oneratum. Adhibebant & culeos. Unde cullei vini Falerni apud Jabolenum l. 17. ff. de Annis Legatis. Ulpianus jungit utrumq; l. 3. ff. de tritico leg. Vino legato, utres non debebuntur, nec cullos deberi dico. His ergo culleis quoq; onusta habebant plastrum, sicut liquet ex imagine superius ex monumento veteri, qvod Romæ cernitur, proposita. Ibi namq; plastrum est cum tali culleo. Et docet Plinius lib. VII. c. 20. ubi ait: A. Julius Valens meruit in Praetorio divi Augusti, Centurios vehicula culleis onusta, donec exinanirentur, sustinere solitus. Loqui-

tur de plaustris, qvæ hic generali voce nominat vehicula, vel qvia
vehicula ex genere plaustrorum fuere. Hæc sustinuisse ait Valen-
tem, onusta culleis, id est, sublata manibus in altum, donec exinan-
rentur illi culei vino pleni, vel oleo, (nam & oleum iis vehebant)
qvod esset venditum Romæ. Romæ namq; versabatur in Prætorio.
Ibi ergo culei exinaniri debebant. Fiebat hoc autem vino vel oleo
ex agris Romam deuenito plaustris, & vendito. De oleo culeis in-
cludi solito cognoscimus ex Festo, qvando voce *culiola* sic ait: *Cu-*
liola cortices nucum viridium, dicta à similitudine culeorum, quibus
vinum sive oleum continetur. Plaustris etiam vehebant lapides. Do-
cet Varro, qvando plastrum ait dictum, *quod perlucent lapides, affer-*
rēs, tigna. Sicut vidimus jam in superioribus. Itaq; de plastro est
intelligendum illud Juvenalis Sat. III.

*Nam si procubuit, qui saxa Ligustica portat
Axis, & eversum fudit super agmina montem,
Quid superest de corporibus?*

Et bene hic Lubinus: *Axis, id est plastrum ipsum, pars pro toto.*
Ostendit autem Juvenalis, vectos hos lapides saepe cum periculo
prætereuntium, qyoniam, everso vehiculo delapsi, obvios protere-
bant. Et hæc caufsa legi ab Adriano latæ, ne deinceps per urbem
plastra ejusmodi ducerentur. Spartanus in Adriano, cap. 22.
Vehicula cum ingentibus sarcinis urbem ingredi prohibuit. Nempe in-
gens Romæ fuit multitudo hominum; Ergo pressi turba periculum
hoc evitare neq; vabant. Vocat autem *ingentes sarcinas*, onera ista
magni ponderis, ut saxa, qvæ ob molem magnitudinemq; Juvenalis
appellavit *montes*. Parimodo ferebantur lapideæ columnæ. Docet
apud Fabium Triarius lib. V. Inst. cap. 13. ubi *Scauri columnas per ur-*
beam plastris vectas esse dixit. Pertinent huc *aferes tignaque*, supra
nominata Varroni, integræq; arbores. Nam & has per urbem ve-
here consvererant, qvod testatur Juvenalis idem dicto loco, ubi
ait:

*Atque altera pinum
Plastra vehunt, nutant altæ, populoque minantur.*

Et fuit solennis plastrorum usus ad portandas arbores cæsas, qvod
ex Virgilio cognoscimus, qvando ait lib. XI.

Ferro

-- -- Ferro sonat alta bipenni
Fraxinus: Evertunt actas ad sydera pinus.
Robor nec cuneis, & olenem scindere cedrum,
Nec plaustris cessant vectare gementibus ornos.

Ubi Servius gementia intelligit sub pondere. Nempe si gravata sunt, sonum edunt, qui est instar gemitus. Stridentia ob hanc causam dixit III. Georg. Plausta ipsa verò *gravia*, eodem libro:

Non illas gravibus quisquam juga ducere plaustris.

Philargir. *Gravibus aut epitheton est plaustrorum, aut gravibus, onus dixit.* Dubitat, sed revera loquitur de onustis. Ad hæc enim ducenta nisi majore opus, qui fœtis eqvabus potest esse damnosus. Sunt autem *onus* et *plaustra*, oneribus sarcinisq; completa. Ita Plinius loco supra laudato dixit *vehicula culeis onusta*. Capitolinus in Maximino cap. 6. *rhedam onustum*. Contraria his sunt *inanis*. Sic enim appellat Varro, qvibus nihil oneris incumbit. Verba extant lib. I. R. R. cap. 20. *Instituendum, ut inaniam primum ducant plaustra, & si possis, per vicum aut oppidum.* Columella nominavit *vacua* lib. vi. cap. 2. ubi de eadem re: *Post ejusmodi experimenta vacuo plastro subjungendi.* Porro & in bellis usus plaustrorum fuit: Iis namq; sarcinas vehebant. Inde habes apud Pollucem lib. I. cap. 10. *xpsia*: *δέ εἰς τὰς πολέμιας ἐπισκευαζομένων βοῶν ὑφ' ἀμάξαις.* *Ad bellum opus est bobus ad currus.* Et declarat pluribus Mauritius noster lib. XII. Tact. cap. 18. Vehebant autem iis Græci qvidem cum alia, tum ipsa graviora sua arma, saltem posterioribus temporibus. Mauritius dicto loco: *Ἐὰν διέχθροι πλυσίον φέτι, τὰ ὄπλα αὐλῶν βαστάζοισας τὰς δηλίτας περιπάλειν, καὶ μη εἰς τὰς ἀμάξας τάνακας ηὔλιμπάνειν, ἵνα δῶν ἔτοιμοι πρὸς τὴν μάχην.* Si appropinquent hostes, graviter armati debent incedere, gestantes arma sua, nec ea relinquere in vehiculis, quo sint parati ad prælrium. Dicit manifestè, tum non relinquere in vehiculis debere, qvia nempe alias relinquerebant. Neq; scio satis, annon aliqvando Romanorum quoq; illa consuetudo fuerit. Legi sane apud Tacitum *vehicula onerata armis lib. I. Hist. cap. 80.* *Septimam decimam cohortem è colonia Hostiensi in urbem acciri Otho jussérat, armandæ ejus cura Vario Crispino, Tribuno è prætorianis, data.* Is quo magis vacuus, quietis castris *jussa*

jussa ex sequeretur, vehicula cohortis incipiente nocte onerari aperto armamentario jubet. Armis onerata haec vehicula ex eo patet, quoniam ad oneranda ea est apertum armamentarium. Porro, armamentarium in castris fuit. Ibi arma clausa, si ab hoste nullum periculum: Inde prompta, cum necessitas requireret. Idem Tacitus dicti libri cap. 38. Aperiri deinde armamentarium jussit; Raptam statim arma, sine more & ordine militiae. Armis igitur onerata vehicula, &c, quod discas ex hoc loco, ad hos similesque usus habita in cohortibus, unde cohortis vehicula nuncupantur. Haec vehicula partem maximam constituebant sarcinarum militarium & impedimentorum. Unde apud Curtium arma ferri dicuntur in sarcinis. Verba lib. V. cap. II. Patron autem, Graecorum Dux, praecepit suis, ut arma, quae in sarcinis ante a ferebantur, induerent. Ex quo loco simul discimus, Graecorum quoque veterum hanc consuetudinem fuisse. Praeter arma vero communia reperio praesertim balistas in eis. Mauritius noster iterum: Τὰς ἡ βαλίτροφόρους (sic edi debuit) ἀμάξας δι' ὅλης μὲν ταμειᾶς τῆς διαστήματος. Debent plaustra balistas portantia per intervallum totum dividi. Meminit & Orbicius: ὁ πάρεξ ἣ τῆς τάξεως τὸ πεδίως φονευειν τὰς πολεμίας, εἴθη ἀμάξῶν βαλίτρας ἔχοιεν εἰς τῶν τεωτάρων πλευρῶν.

Nos sic reddidimus: Conducet autem huic dispositioni, ad facilius occidendum hostes, si super vehicula balistas habeant ex quatuor lateribus constitutas. Rigaltius reddidit balistas ex quatuor lateribus ferentes, quod parum convenire dixi jam in meis Notis. Evidem invenio & balistam, omni latere in hostem sagittas impellentem, apud Auctorem veterem de Rebus Bellicis, titulo Balista quadrirota insignitam. Verum ea huic non facit, neque propriè loquendo est βαλίτρα ἐπὶ ἀμάξης, cum ibi non sit plaustrum, vehens ipsam, sed subjecta solum rotarum quatuor facilitate promoveatur, uti loquitur is ipse, qui describit. Alias & sarcinas reliquias in vehiculis habebant. Quanquam, qui severiores apud Romanos essent Duces, id prohiberent. Qvod & apud Graecos factum, memoratq; de Philippo Macedonum Frontinus lib. IV. cap. I. cum primum exercitum constitueret, vehicularum usum omnibus interdixisse. Unde tamen colligas, ante Philippum habuisse. Quemadmodum & apud Romanos non

non ignotum omnino usum eorum, ex columnæ Trajani imaginibus cognoscimus fuisse. Quanquam hæc vehicula magis ad pedites, quam equites pertinuisse videantur. Leo certe ipsis tribuit c. 10. ubi ait: Ταῦτα μὲν ἐν περὶ τῷ τάλαῳ, εἴτε ἐν ἀμάξαις μετὰ πεζῶν σπάθῃ, εἴτε ἐν σαγματοῖς μετὰ καλαμάσιων. Hec quidem de impedimentis, sive sine in plaustris cum exercitu pedestri, sive in sagmariis cum equitibus. Plausta seorsum peditibus attribuit. Fuit alius etiam plaustorum usus in bello ad vehendas naves, quibus superari debent flumina, de quo Vegetius lib. III. c. 7. Commodius repertum est, ut monoxylos, hoc est, paulo latiores scaphulas ex singulis trabibus excavatas pro genere ligni & subtilitate levissima carpentis secum portet exercitus, tabulatis pariter & clavis ferreis preparatis. Meminit & Ammianus lib. XIV. Subjectis ignibus exuri jussat naves, præter minores duodecim, quas profuturas pangendis pontibus, dispositi vehi carpentis. Uterq; vehiculis ostendit vectas, quæ carpenta vocant, sed intelligunt plausta. Ita namq; conservaverunt, ut alias ostendi. Curtius lib. VIII. c. 10. Illi, quia plura flumina superanda erant, sic junxere naves, ut soluta plaustris vehi possent. Ac hic quidem primus propriusq; plaustorum fuit usus. Solebant tamen interdum non opera modo imponere ipsis, sed & ad transvectionem hominum usurpare, rustici præsertim & agrestes. Testatur de L. Furio Albino Valerius Maximus, uti jam supra vidimus. Sic enim ait lib. I. c. 1. Vestales descendere incipientes L. Albinus plaustro conjugem & liberos vehens aspexit. Parimodo Gordius plaustro vectus, teste Justino lib. XI. c. 7. Inbentur eum regem observare, quem reversi primum in templum Iovis euntem plaustro reperissent. Obvius illis Gordius fuit, statimq; eum regem consalutant. Ille plaustum, quo vehenti regnum delatum fuerat, in templo Iovis positum majestati regiae consecravit. Quibus verbis observamus, idem esse vehere plaustro, & ire plaustro, porro vehere plaustro passivam significationem habere, notareq; illum, qui plaustro insidens, huc illucq; portatur, quomodo adolescentiam quadrigis vehentem Cicero de Cl. Orat. & de Nat. Deor. Tritonem natantibus invehentem bellus usurpavit, quod jam Berneggerus indicavit. Idem igitur & ire plaustro, pro quo ire bobus

kk

junctis

junctis legimus apud Servium ad Virgilij Georg. III. v. 533. *Quum mos esset sacerdotem Argivam junc̄tis bobus ire ad tempora &c.* Nam per boves *junctos* plaustrum intelligit, sicut Virgilius per *equos junc̄tos* currum lib. XII. Aen.

-- *Prima in pralia junc̄tos*

Conscendebat equos --

Pro plaustro etiam mulos *junc̄tos* usurpavit Columella lib. II. c. 22. *Arbores serendi cauſa, collo, vel mulo clitellario afferre, sed junc̄to advehere non permittitur.* Male *junctum mulum* explicant de eo, qui *jugo adseruit*, nec enim de *sveto*, vel non *sveto* agitur, sed de eo qui cum alio *junctus* est ad plaustrum. Ideo dicitur *advehere*, opponiturq; *clitellario*, qui non tam advehit quam *affert*. *Juncti ergo muli* sive boves plaustra denotant, & ire bobus *junc̄tis*, sive plaustro, eo vehi. Quomodo ivisse Gordius adhuc rusticus memoratur. Quanquam non Gordium modo, sed & uxorem ejus, Midamque filium eo vectum scribat Arrianus, neq; Gordium factum regem, verum Midam. Verba ejus lib. II. Ετι δε περι αυτων τετων βελευομένοις, εἰς θεῖν τὸν Μίδαν ὅπε τε πατεὶν γη τὴν μητέλην, καὶ επιστρῶσαι τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτῇ ἀμαζῆν. His adhuc de rebus inter se consultantibus super venisse Midam una cum patre ac matre, cumq; plaustro substituisse apud congregatos. Sic expono ista. Vulcanius: *ipsūq; currui insidentem concilium Talmiſſensum adiisse.* Quasi non & cæteri insederint. Sed nec id concilium adivit, verum ibi substitut, forsitan ut se cum suis, jumentisq; reficeret. Hoc enim vult τὸ επιστρῶσαι. Quicquid vero sit de Mida, istoc constat, Gordium cum pluribus plaustro esse vectum. Neq; tamen agrestes soli genere hoc utebantur, sed & alij. Apud Argivos sacerdos. Junonis non alio incedere vehiculo, cum sacra essent procuranda, fas habebat. Herodotus lib. I. Εἴσοντες τὴν Ἡγετοῦσι Αργείοισι, εἴδεε πάντας τὴν μητέρα αὐτῶν ζεύγιον μεθίναν εἰς τὸ ιρόν. Cum dies festus Innonis apud Argivos esset, oportebat omnino matrem horum (Cleobis & Bitonis) ad templum ferri bobus *junc̄tis*. Ita explicat hunc locum Valla, nec inepte, licet nil de bobus in his verbis, & id solum dicatur, vehiculo eam debuisse uti. Nam sequitur, unde hoc constat: εἰπε τῆς ἀμαζῆς δέ σφι ὁχέειον μάτηρ. Mater namq; plaustra veheba-

hebatur. Similis consuetudo mulierum Atticarum ad Eleusinascra proficiscentium. Scholiares Aristophanis: Αἱ τῶν Αθηναίων γυναικεῖς ἐπὶ ἀμάξων ὁχέμεναι εἰς τὰ μεγάλα Ελευσίνια ἀπήρχοντο. Atheniensium mulieres plaustris vecte ad magna Eleusinia proficisciabantur. Solebant & in Bacchi sacris Poetæ vehi plaustris, multaque ex ijs ad risum composita carmina & dictoria jactare. Suidas in ἐξ ἀμάξης. Ηλευθομένη ἐστὶ παρ' ἀθηναίοις λίνατα, ἐν τῇ νησίσιοι ποιλαι συγχράφοντες τινὰ ἀσματα τῇ γελασθῆναι χάριν. Οὐαρ Δημοσθένης ἐξ ἀμάξης ἔπειν. Εἴφ ἀμάξων γδ' οἱ ἀδενίες καθήμενοι ἔλεγον τε καὶ ἦδον τὸ ποιόλια. Festum erat Athenis, Lenaea nomine, in quo Poetae certabant inter se conscriptis carminibus quibusdam risus commovendi gratia. Qualia Demosthenes ex plaustro vocat; plaustris namq; insidentes ea pronunciare ac canere poemata solebant. Puto autem, plaustris ubi voluisse, imitatione quadam agrestium, ut quæ dicerent, sicut crasse rusticeq; ita libere ac simpliciter dici viderentur. Hoc enim ingenium agrestium, præcipue cum sunt onerati poculis. Atq; huc videtur pertinere, quod & alias in viis publicis dictoria & convicia ex plaustris jaicitarent. Qua de revideri potest Scholiares vetus Aristophanis in Nubibus ad vocem τρυγοδαιμονες, qui simul hinc natum censet proverbium, ἐξ ἀμάξης λαλεῖ, επλαυстро loqueris, quod de iis usurpatum, qui sine pudore conviciis incessanter alios. Sed de his non est hic agendi locus: & fecerunt jam, qui proverbia compilarunt. Nos quoq; alibi de his jam egimus.

Cap. XX. De vehiculo & arcera.

Vehiculum quid, speciali notione. Varro explicatur. Veha & veches differunt. Vehes de certa mensura. Vehes vini, roboris. Columella explicatur. Vehela. Siccum plaustrum, vox nihil. Capitolinus emendatur & exponitur. Iac. Gothofredus notatur. Velatura, quid? vехatio. Sirpea ex junco. In Varrone conjectura. Strata sirpea. Sternere vehiculum. Ovidius corrigitur & explicatur. Sirpiculum. Scaliger notatur. Varro emendatur. Arcera. Scaliger denuo revellitur. Arcirma. Festi lectio vetus defenditur. Vehiculum ad fabas, sirpea ad stercus, arcera ad homines.

kk 2

Cum